

ІНТЕГРАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ ОСВІТИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Пальчук Марина Іванівна,

кандидат пед. наук, доцент, директор Сімферопольського вищого професійного училища ресторанного сервісу та туризму, АР Крим, м. Сімферополь

Зміст і якість освіти, її адекватність пріоритетним завданням суспільства в умовах європейської інтеграції, відкритість і доступність визначають стан інтелектуального потенціалу сучасного суспільства і українського зокрема. Як було зазначено на Підсумковій колегії МОН України, суттєвим резервом підвищення якості та доступності освіти, і професійно-технічної зокрема, є *ефективне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій*. Це стосується не лише навчально-виробничого процесу, а й управлінської діяльності, системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, створення єдиного інформаційного простору, електронних засобів навчального та загального призначення.

За визначенням Президента АПН України В.Г. Кременя, пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікативних технологій, які забезпечують подальше вдосконалення навчально-виховного процесу, доступність і ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві [5, с.190].

Тому слід підкреслити, що випереджальний розвиток сфери професійної освіти і професійно-технічної зокрема на основі інформаційних і телекомунікаційних технологій стає важливим національним пріоритетом сьогодення.

На початку третього тисячоліття, в умовах становлення інформаційного суспільства, розвиток професійної освіти йде під знаком *інтеграції педагогічних та інформаційних новітніх технологій*. Розуміючи під «педагогічними технологіями» процес комунікації, заснований на певному алгоритмі, програмі, системі взаємодії учасників педагогічного процесу

(В. Безпалько, І. Зязюн, А. Кушнір, В. Сластьонін та ін.); систему функціонування всіх компонентів педагогічного процесу (Г. Селевко); сукупність знань і дій, спрямованих на досягнення мети розвитку, виховання і навчання (І. Подласий); засоби навчальної діяльності, пов'язані з використанням сучасної техніки (Н. Крилова); сукупність засобів і методів відтворення теоретично обґрунтованих процесів навчання і виховання, що дозволяють успішно реалізувати поставлені освітні цілі (М. Ярмаченко); новий тип засобів навчання (С. Смирнов); комплексний інтегративний процес (К. Сілбер), організаційно-методичний інструментарій педагогічного процесу (Б. Лихачов), зазначимо, що процес розвитку педагогічних технологій на основі інформаційних технологій стає можливим за умови вирішення ряду освітніх завдань, визначених в Національній доктрині:

Ø організація навчального процесу з урахуванням сучасних досягнень у сфері економіки, культури, науки, техніки і технологій;

Ø створення програм, які реалізують інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі;

Ø підготовка мобільних спеціалістів, які здатні до професійної самореалізації в умовах інформатизації суспільства і розвитку наукомістких технологій.

Національна доктрина розвитку освіти [6] передбачає формування у всіх учасників навчально-виробничого процесу готовності до роботи *в умовах інформатизації суспільства*. Інформаційна культура, компетентність стають сьогодні обов'язковою вимогою в підготовці спеціалістів середнього професійного рівня та перепідготовці

інженерно-педагогічних кадрів і формуються в сучасному професійному закладі в рамках усіх дисциплін. На сучасному етапі провідним чинником входження професійно-технічної освіти України в європейський освітній простір є ефективне використання всіма учасниками навчального процесу світового інформаційного потенціалу.

Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» [3] визначає необхідність підготовки молоді, що навчається, до сприйняття потоку інформації, який постійно збільшується. Перехід до інноваційних технологій навчання передбачає створення умов для їх впровадження.

Інформатизація суспільства передбачає інформатизацію усіх його галузей, зокрема інформатизацію науки та освіти, що представляє собою комплекс соціально-педагогічних перетворень, що зв'язані з насиченням освітніх систем інформаційною продукцією, засобами та технологією; впровадження в установи системи освіти інформаційних засобів, а також інформаційної продукції та педагогічних технологій, що базуються на них [12, с.234].

Серед рекомендацій Другого міжнародного конгресу ЮНЕСКО з технічної та професійної освіти, спрямованих на її випереджальний розвиток – „впровадження і використання на практиці нових інформаційних технологій в освітньому процесі” та «підвищення уваги до програм навчання, які володіють великим потенціалом для створення робочих місць і економічного росту країн, що розвиваються» [4,с.26].

Але слід зазначити, незважаючи на те, що досить значна кількість вищих навчальних закладів і зокрема, професійно-технічних, мають доступ до комп'ютерних мереж, рівень інформатизації навчальної і наукової діяльності в більшості з них залишається низьким. Усталені стереотипи нерідко гальмують інноваційний розвиток, унеможливають сприйняття і впровадження нових ідей, нових методик та технологій.

За визначенням академіка-секретаря Відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти АПН України Н.Г. Ничкало [9], без випереджувального підходу, без урахування процесів стрімкого інформаційно-технологічного розвитку різних галузей, без прогностичного бачення неможливий розвиток системи якісної підготовки сучасного виробничого потенціалу.

Вирішити цю насущну **проблему** має процес створення в професійно-технічних навчальних закладах інформаційно-комунікаційного навчального середовища, головним ядром якого мають стати електронні інформаційні ресурси, повнотекстові електронні бібліотеки. Адже комплексність, логічне поєднання традиційних і електронних видів ресурсів визначають успішне задоволення наукових, інформаційних і навчальних потреб користувачів сучасної бібліотеки професійно-технічного навчального закладу.

Як зазначається і вченими, і спеціалістами-практиками, якість освіти за умови використання інформаційно-комунікативних технологій значно підвищується, якщо вони будуть спрямовані і дозволять перевести організацію освітнього процесу від репродуктивного педагогічного процесу до продуктивного і суб'єктно-орієнтованого типу.

Важливою умовою ефективного функціонування сучасного професійно-технічного навчального закладу стає залучення споживача освітніх послуг. При цьому все більшого значення набуває процес формування його позитивного іміджу. Інноваційна діяльність *Сімферопольського вищого професійного училища ресторанного сервісу та туризму (СВПУРСіТ)* спрямована на підвищення конкурентноздатності навчального закладу, основною метою якого є задоволення потреб суспільства в новому типі фахівця, спроможного вирішувати важливі проблеми наукового, технічного та культурного прогресу в умовах інформатизації суспільства.

В основі будь-якої інновації в галузі професійної освіти лежать дві важливі проблеми педагогіки: вивчення інноваційного педагогічного досвіду і впровадження досягнень новітніх педагогічних технологій. Зазначимо, що вчені-практики [2] під

«інноваціями в освіті» розуміють введення нового в цілі, зміст, методи і форми навчання, в організацію сумісної діяльності педагога і учня. А «педагогічні інновації» розглядаються як:

а) цілеспрямовані зміни, які вносять в освітнє середовище інновації, що поліпшують характеристики окремих частин, компонентів і самої освітньої системи в цілому;

б) процес освоєння інновації (нового засобу, метода, методики, технології, програми і т. ін.);

в) пошук нових методик і програм, їх впровадження в освітній процес і творче переосмислення [2, с.16].

Інтеграційна система педагогічних і інформаційно-комунікативних технологій представляє собою, з одного боку, сукупність знань про методику організації навчально-педагогічного процесу з використанням комп'ютерних технологій, а з іншого боку, сам процес навчання, пізнання і розвитку, за яким відбуваються зміни якісних показників освітніх результатів, інтелектуального та особистісного розвитку навчаємого.

В рамках виконання «Державної програми „Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці на 2006-2010 роки» на базі Сімферопольського вищого професійного училища ресторанного сервісу та туризму (СВПУРСіТ) [http://svpurst.stimea.ua] створений інформаційно-консультаційний бібліотечний центр (ІКБЦ). Даний інноваційний проект приймає участь у Всеукраїнській естафеті інноваційних проектів у системі професійно-технічної освіти Міністерства освіти і науки України.

Слід зазначити, що створення в структурі вищого професійно-технічного училища інформаційно-консультаційного бібліотечного центру є на сьогодні досить неординарною подією в системі професійно-технічної освіти. Але багаторічний досвід керівної роботи в цій системі дозволяє автору статті стверджувати - роль бібліотек навчальних закладів в якісному інформаційному забезпеченні навчального процесу та організації доступу користувачів до локальних і віддалених інформаційних ресурсів важко переоцінити.

Соціальна значущість процесу перетворення бібліотек навчальних закладів України в електронні бібліотеки сьогодні полягає у тому, щоб всебічно сприяти виконанню основної бібліотечної місії – оперативному забезпеченню молоді, що навчається, максимально повною інформацією, яка зберігається в їх фондах, використовуючи для виконання цієї задачі нові інформаційні технології та засоби телекомунікації, а також формування у користувачів – і студентів, і викладачів, – якісної інформаційної культури, оскільки інформаційна компетентність сьогодні стає обов'язковим компонентом професійної підготовки спеціалістів середнього професійного рівня.

Орієнтуючись на сучасний ринок праці, освіта до пріоритетів сьогодення відносить уміння оперувати такими технологіями та знаннями, що задовольняють потреби інформаційного суспільства, підготують молодь до нових ролей у суспільстві. Саме тому важливим нині є не тільки вміння застосовувати власні знання, а й бути готовим змінюватись і пристосовуватись до нових потреб ринку праці, оперувати й управляти інформацією, активно діяти у суспільстві знання та інформації, швидко приймати рішення, навчатись упродовж життя [8, с.1].

Необхідність створення інноваційного бібліотечного центру (віртуального та реального) на базі професійно-технічного навчального закладу обумовлена потребою вирішення проблеми інформаційної недостатності та своєчасного збереження інформаційних ресурсів. Це вимагає організації власної інтеграційної та універсальної системи, яка має акумулювати необхідну для педагогів і студентів інформацію, що передбачає можливість підтримки життєвого циклу електронних документів, тобто формування єдиного технологічного комплексу для створення, збору, збереження й використання різноманітної за змістом електронної інформації та метаінформації [11].

Інформаційно-консультаційна функція ІКБЦ в новій ситуації розвитку навчального закладу виконує об'єднавчу, інтегративну роль і передбачає оновлення змісту навчального процесу на засадах цілеспрямованого використання новітніх надбань освіти, науки і

культури. Реалізація інформаційно-консультаційної функції потребує розуміння її як інтегративного процесу, в якому засоби інноваційних педагогічних технологій поєднуються з інформаційними, що має на меті модернізацію змісту професійної освіти, підвищення її якості.

Одне з пріоритетних завдань ІКБЦ – сприяти навчальному закладу в виконанні навчально-виховного процесу і науково-дослідницьких робіт, в підготовці висококваліфікованих, конкурентоспроможних та мобільних на ринку праці спеціалістів. Ці завдання ставить перед ІКБЦ училище, перед училищем – система професійної школи, перед професійною освітою – суспільство. Отже, діяльність інформаційного бібліотечного центру професійно-технічного навчального закладу – це соціальне замовлення суспільства, насущна актуальна проблема сучасної професійної освіти.

Кількість, якість і доступність інформаційних ресурсів ІКБЦ багато в чому визначають рівень розвитку навчального закладу. Інформаційно-комунікативна інфраструктура СВПУРСіТ в сучасних умовах складає багатокomпонентну, багатозв'язкову і складну соціально-педагогічну систему, домінуючою частиною якої є інформаційно-консультаційний (віртуальний та реальний) бібліотечний центр (ІКБЦ).

Організація навчально-виробничого процесу в сучасному навчальному закладі системи професійно-технічної освіти неповноцінна без використання інформаційних ресурсів в електронному виді. Від чіткого уявлення місця інформаційних технологій в системі «викладач - студент» залежить ефективність їх використання в навчальному процесі.

Активне впровадження результатів інноваційної діяльності ІКБЦ в навчальний процес значно сприяють:

- ∅ збагаченню змісту дисциплін, що викладаються за рахунок використання електронних інформаційних ресурсів і мультимедійних засобів;

- ∅ розвитку самостійної роботи учнів і студентів на основі використання ресурсів електронної бібліотеки;

- ∅ формуванню інформаційної компетентності у всіх учасників навчально-виробничого процесу, підвищенню кваліфікації інженерно-педагогічних та бібліотечних кадрів.

Все вищесказане дозволяє зробити висновок, що будь-які інновації є постійним джерелом прогресивного руху педагогічної науки і практики, і в кінцевому підсумку впливають на якість змісту освіти, і професійної освіти зокрема, на процес формування особистості, що навчається і є майбутнім громадянином інформаційного суспільства.

Бурхливий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), набуття суспільством інтелектуального потенціалу, розвиток особистості, науки, культури та освіти – все це є передумовою входження України в європейське, а загалом, і світове співтовариство. Тільки спираючись на інтеграцію науки, освіти і культури, на інформаційні технології та інновації, Україна має реальний шанс вийти на європейський рівень розвитку.

Список літератури:

1. Гендина Н.И. НИИ в структуре университета культуры и искусств: инновационная деятельность в целях повышения качества подготовки информационно-библиотечных кадров высшей квалификации /Н.И. Гендина, Н.И. Колкова, Е.Л. Кудрина // Библиотеки и информационные ресурсы в современном мире науки, культуры, образования и бизнеса: Труды 13-ой международной конференции «Крым-2006» .– [Электронный ресурс на CD].
2. Ефремов О.Ю. Педагогическая диагностика в процессе изучения иностранных языков: инновационный подход / О.Ю. Ефремов, Н.Е. Пантелеева // Инновации в образовании . – 2007. – № 2. – С. 15-19.

3. Закон України „Про Концепцію національної програми інформатизації”, прийнятий 4 лютого 1998 р. № 75/98-ВР // Інформаційне законодавство: Збірник законодавчих актів у 6 томах / За заг. ред. Ю.С. Шемшученка, Т.С. Чиж. – Т. 1: Інформаційне законодавство України. – К.: ГОВ „Видавництво „Юридична думка”, 2005. – 416 с.
4. Ильин М.В. Проектирование содержания профессионального образования: теория и практика. – Минск: РИПО, 2002. – 338 с.
5. Кремень В.Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (Факти, роздуми, перспективи).- К.: Грамота, 2003.- 216с.
6. Національна доктрина розвитку освіти: затверджено Указом Президента України від 17 квітня 2002 року № 347/2002 // Професійно-технічна освіта. – 2002. – № 3.– С.2-8
7. Ніколаєнко С.М. Інноваційний розвиток професійно-технічної освіти в Україні. – К.: Книга, 2007. – 232 с.
8. Ніколаєнко С.М. Якісна освіта – запорука самореалізації особистості: Тези доповіді Міністра освіти і науки України Станіслава Ніколаєнка на Підсумковій колегії МОН України 17 серпня 2007 року // Освіта України . – 2007. – № 59 (10 серпня). – С.1-34.
9. Ничкало Н.Г. Науково-методичне забезпечення - ключова умова розвитку системи // Професійно-технічна освіта. – 2006. – №.2. – С. 12-13.
10. Пальчук М.І. Адаптація професійної освіти України в європейській освітній простір // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: 36. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 21-23 травня 2007 р. – К., 2007. – С. 302-304.
11. Пальчук М.І. Інформаційно-консультаційний бібліотечний центр в училищі: Сімферопольське вище професійне училище ресторанного сервісу та туризму: Естафета інноваційних проєктів // Професійно-технічна освіта. – 2007. – № 3. – С. 6-8.
12. Педагогічний словник / За ред. М.Д. Ярмаченка. – К.: Педагогічна думка, 2001. – 514 с.
13. Селевко Г.К. Педагогические технологии на основе информационно-коммуникационных средств. – М.: НИИ школьных технологий, 2005. – 208 с. – (Серия «Энциклопедия образовательных технологий»).

В статті розглядаються теоретичні та практичні компоненти розвитку системи освіти на основі інтеграції новітніх педагогічних й інформаційних технологій. Обґрунтовується необхідність створення на базі навчального закладу системи професійної освіти єдиного інформаційного простору як ефективного засобу вдосконалення навчально-виробничого процесу, підготовки молоді, що навчається, до життєдіяльності в інформаційному суспільстві.

Ключові слова: інтеграція, педагогічні й інформаційні технології, електронна бібліотека

В статье рассматриваются теоретические и практические компоненты развития системы образования на основе интеграции новейших педагогических и информационных технологий. Обосновывается необходимость создания на базе учебного заведения системы профессионального образования единого информационного пространства как эффективного средства совершенствования учебно-производственного процесса, подготовки учащейся молодежи к жизнедеятельности в информационном обществе.

Ключевые слова: интеграция, педагогические и информационные технологии, электронная библиотека

In the article the theoretical and practical components of development of the system of education on the basis of integration of the newest pedagogical and informative technologies are being observed. The necessity of creation on the ground of educational institution of the system of professional education of a sole information space as an effective mean of improvement of educational-production process, preparation of youth who study, to the vital activity in the informative society.

Keywords: integration, information technologies and pedagogical, electronic library